

Dependència i envelliment – Incerteses, reptes i abordatges

Taula 9.1
Dependència?
Definició i perfils de dependència

Participants:

David Elvira, Universitat Pompeu Fabra
Salvador Altimir, Societat Catalano-Balear de Geriatria i Gerontologia
Toni Tuà, CC.OO. Catalunya
Jordi Muñoz, AGER

Toni Tuà, responsable de política sanitària de CC.OO. Catalunya

Definició

Podem definir la dependència com a *“la necessitat de l'ajut d'altres per a la realització de les activitats de la vida diàries”*.

Generalment, a no ser per un fet traumàtic inesperat, una persona arriba a la situació de dependència en un procés continu, i els diferents estadis els podem concretar en :

- **Un dèficit de funció**, per diverses causes.
- **La limitació per l'activitat o relació.**
- **La conseqüent necessitat d'ajut.**

Prospectiva i projeccions

Malgrat no es tracti d'un fenomen nou, la dependència, com altres aspectes de la societat, ha anat evolucionant tant en el referit a la pròpia persona dependent com en el seu entorn social. Els principals factors que influeixen en aquesta evolució son:

- **L'increment dels anys de vida sense incapacitat**, per el que les persones necessiten de l'ajut quant el seus familiars (cuidadors informals) també son molt grans. Increment d'anys de vida degut a diferents factors (millores en l'atenció sanitària, els estils de vida, etc.)
- **La disminució de l'atenció informal**, atenció dispensada quasi exclusivament per part de les dones de la família, que gradualment es van integrant al mon del treball remunerat.
- **La persistència de la voluntat de les persones dependents de romandre al propi domicili**, com a primera opció, o en el entorn més proper.

Per tant les projeccions, en base a aquesta evolució, situen al conjunt de la societat, i en primer lloc als representants legals d'aquesta en la necessitat (a dia d'avui ja de forma urgent), en l'obligació d'arbitrar les mesures adients per fer front a la ja, no tant, nova situació.

Diferents perfils

La complexitat de les situacions de dependència, tant pel que fa a la pròpia persona afectada com al seu entorn i circumstància, fa que la resposta hagi de ser també diferenciada i adequada a cada persona dependent.

Es poden apuntar com a factors que incideixen en la diversitat de situacions:

- **Socials:** solitud, nivell educatiu (gent gran)
- **Econòmics:** pobresa (feminitzada).
- **Funcionals:** malaltia, accident (gent jove).

Així doncs existeixen diferents situacions de partida, on s'han de prevenir amb antelació la no instal·lació d'aquestes persones en les situacions de risc, retardant en el possible l'entrada en el pendent cap a la necessitat d'ajut, i en el posterior procés cap a la dependència, els seus diferents estadis, també són susceptibles d'intervencions diverses i graduals.

Tot plegat porta a la necessitat de plantejar l'ordenament, de forma global, del conjunt de recursos existents, en aquests moments dispersos i inconnexes entre les distintes administracions (Govern Central, Generalitat, Ajuntaments) i la coordinació i col·laboració dels diversos Departaments (Sanitat, Benestar, Economia, etc.) així com l'increment del finançament, en base a les perspectives estudiades. Plantejament, d'ordenació i finançament objecte de debat en altres taules i tallers d'aquest Congrés.

Marc laboral

Com es de suposar, la situació laboral dels treballadors i treballadores del sector no és més que el reflex d'aquest, que es pot concretar en:

- Manca de Professionals.
- Treball poc atractiu (horaris, penalitat, càrregues de treball).
- Baixa retribució.
- Polítiques de formació deficientes.
- Múltiples perfils professionals i poc definits.
- Negociació col·lectiva dispersa.
- Manca de coordinació i aprofitament dels recursos de diferents Departaments i Administracions.

S'ha d'assolir, en el marc de la ordenació general abans esmentada, la superació d'aquesta situació amb la definició i implementació d'un marc laboral estable i segur:

- Definició d'un sistema retributiu, suficient i just.
- Reconeixement laboral i social.
- Sistema de desenvolupament professional.
- Definició de la formació per cada perfil professional.
- Establiment de ratios de personal adequats.
- Aprofitament i coordinació dels recursos humans dels diferents agents i administracions implicades en l'atenció a la persona.

Jordi Muñoz, vice-president d'AGER

La dependencia es una realidad en nuestra sociedad, y que según las proyecciones, y la simple lógica, irá en aumento debido a la mayor longevidad de las personas.

Parece que no queda claro que es la dependencia, y se aboga por la elaboración de una ley de la dependencia, pero seguramente, si preguntamos a la gente que es la dependencia, cada uno dará una respuesta similar a los otros, es decir, habrá una mayoría de elementos comunes, y tan sólo unos pequeños matices diferenciadores que variarán en función del entendimiento y conocimiento de cada uno sobre la problemática.

Por otra parte, la mayoría de las comunidades autónomas, por no decir todas, tiene algún tipo de regulación que de forma directa o indirecta hace referencia a la dependencia. Esta normativa determina que cuando una persona tiene determinados grados de dependencia se prestan algunos servicios asistenciales, y/o puede tener derecho a prestaciones económicas.

Con ello, significar que no podemos ser tan ilusos que creamos que estamos en precario. Recientemente ha habido campaña electoral, y todos nos prometen una ley de dependencia (teniendo en cuenta el número de personas mayores y discapacitados que hay en España evidentemente pueden ser muchos votos), ¿pero soluciona ello el problema?.

Las leyes no sirven de nada sino van acompañadas de recursos, y esa es la clave, ser imaginativo para crear recursos efectivos.

Con la legislación vigente, o con un pequeño retoque, acompañada de presupuesto y políticas bien dirigidas se puede hacer frente a la dependencia, y por tanto hemos de trabajar en optimizar la legislación actual, pero sobretodo dotándola de presupuesto.

No hemos de caer en la trampa de las promesas políticas o de los intereses económicos de las grandes empresas (no podemos olvidar que casi ningún país tiene una ley de la dependencia efectiva), y si hemos de exigir que se garantice un mínimo digno de asistencia sanitaria, social y económica frente a la dependencia.

Tampoco hemos de pensar que la administración, sea del ámbito que sea, es nuestros segundos padres, y que deben ser quienes cubran nuestras necesidades. Hay que apelar a la responsabilidad de cada individuo, que dentro de sus posibilidades, haga una previsión para futuras situaciones de dependencia, pero ello no es fácil, y debe ir acompañado de un cambio de mentalidad de la sociedad, de promover el concepto de autosuficiencia, y que la administración sea el complemento para las situaciones donde nosotros no podemos llegar.

Es imposible remitir la carga a la administración si a la vez reclamamos y nos prometen que cada vez haya menos impuestos. En países como Canadá o Dinamarca, que ofrecen altas prestaciones asistenciales a las personas mayores, siempre ha existido una política impositiva altísima durante la vida activa, lo cual obliga a los gobiernos a corresponder, pero no podemos exigir aquí lo mismo cuando la situación es otra.